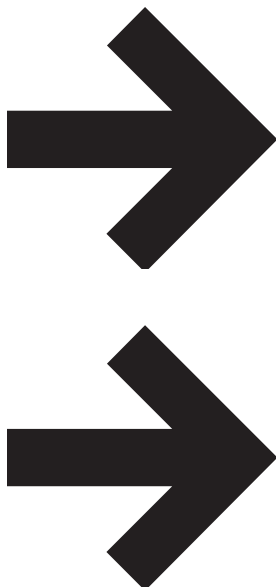

Els museus i la producció de documents amb drets d'autor: la gestió en el Museu Marítim de Barcelona

Gemma Castella
Museu Marítim de Barcelona

L'objectiu del present article és donar a conèixer els documents que es generen diàriament en les diverses activitats i àrees del Museu i que es troben relacionats amb els drets d'autor.

Els museus, els arxius, les biblioteques... desenvolupen una funció summament valuosa per a la protecció del patrimoni cultural. Les activitats desenvolupades pels museus tenen una relació molt estreta amb els principis i la regulació jurídica de la propietat intel·lectual, entesa com un tipus de propietat que pertany a l'autor pel sol fet de ser el creador original d'una obra literària, artística o científica, i que li confereix dos tipus de drets: patrimonials i morals. Malgrat aquesta relació, la legislació vigent en la matèria no ofereix una regulació específica sobre aquest tema. Per tant, es tracta d'introduir la normativa actual en les diverses actuacions diàries, en les quals no sempre és fàcil integrar-la, bé pel desconeixement de la normativa, o bé sovint per la dinàmica vertiginosa de l'entitat.

El Museu Marítim, amb la voluntat d'acomplir aquests preceptes jurídics, ha plantejat una proposta organitzativa en matèria de propietat intel·lectual amb la intenció d'anar adequant la documentació que es genera a partir de les diferents activitats que es realitzen des de les diverses àrees del Museu. En aquest sentit, el que es pretén explicar en el present article, i a grans trets, és una breu sistematització dels processos més bàsics en relació amb els documents relacionats amb la propietat intel·lectual que tenen lloc dins el nostre MMB, centrant-nos en els quatre aspectes següents:

- Adquisició i cessió d'obres
- Contractació administrativa
- Premis
- Revistes editades pel Consorci

■ ADQUISICIÓ I CESSIÓ D'OBRES

Primerament, és necessari comentar que les col·leccions del Museu Marítim recullen una llarga tradició cultural vinculada al mar. Els fons es componen de les adquisicions realitzades pel mateix Museu i per les donacions fruit de la generositat de terceres persones i institucions.

Les col·leccions del Museu estan integrades per models de vaixells, instruments nàutics, pintura marítima, cartografia, exvots, mascarons, armes, col·leccions de monedes... Però també ens trobem que tercers, empreses o persones físiques, ens fan donació o cessió d'altres tipus d'objectes, alguns d'ells de caràcter més artesanal. Aquestes adquisicions i cessions temporals es poden estructurar en quatre subapartats:

- Donació, amb especial referència a les fotografies
- Comodat
- Domini públic
- Cessió a tercers d'obres del Museu

En aquest sentit, el MMB va elaborar un Manual de Política d'Adquisicions de Fons Patrimonials l'any 2002 per tal de regular l'adquisició i cessió dels diferents objectes que realitzen aquests tercers. En aquest manual es preveuen les següents figures:

□ LA DONACIÓ

En aquest cas es produeix la transmissió del domini de l'objecte. Com a punt de partida, cal dir que l'adquisició de la propietat sobre el suport físic d'una obra no dona lloc a l'adquisició paral·lela de la titularitat de cap dret d'explotació sobre l'obra. Com a propietari, el Museu, en principi, no té facultat per a la reproducció de les obres, ni per a la distribució de còpies, la comunicació pública o la seva transformació. Perquè això sigui així, és necessari que es produeixi una transmissió d'aquests drets de propietat intel·lectual, bé en el marc d'una transmissió *mortis causa* o bé d'un acte de cessió *inter vivos*.

Ens trobem en casos en què el donant ens transmet la propietat d'un bé, com ara un llibre, un quadre, plànols, una col·lecció de fotografies de què és propietari i, a més, titular dels drets d'explotació sobre aquestes creacions. Estem parlant sovint d'obres de tipus artesanal, en contraposició a grans obres artístiques, literàries o pictòriques. En aquest cas, s'utilitza un document de donació, en el qual el donant transmet la propietat i la cessió dels drets d'explotació amb:

- Caràcter exclusiu o no;
- L'abast de totes o només algunes de les modalitats d'explotació;

- Una durada indefinida o limitada;
- Un abast territorial mundial o limitat;
- Caràcter oneros o gratuït a favor del cessionari;
- Especificació dels suports en què poden utilitzar-se les modalitats d'explotació;

El document de cessió també contempla la citació en l'ús públic d'aquest material de la següent manera: c *MMB (nom autor)*, utilitzant el símbol que identifica el titular o cessionari en exclusiva d'un dret d'explotació sobre una obra protegida per la Llei de propietat intel·lectual, amb la data i el lloc de divulgació.

Com a exemples, podem citar:

- Fotografies subaquàtiques, els drets d'explotació de les quals van ser cedits només per a la seva inserció dins el llibre *Esports de mar*, que va elaborar el Consorci durant l'any 2007. Es va signar un contracte amb l'autor d'aquestes fotografies subaquàtiques només per a la seva utilització en el llibre. La cessió tenia caràcter gratuït i es reconeixia la condició d'autor en els crèdits fotogràfics del llibre.

- Col·lecció de 160 fotografies d'embarcacions de vela lleugera de 1970, donades pel seu autor mateix.

En algunes ocasions, ens trobem que, en els documents fotogràfics, les imatges recollides són lliurades per terceres persones que no tenen res a veure amb els autors i que, per tant, la transmissió que han realitzat es troba en funció de la possessió en si mateixa com a objectes. L'única persona que pot pactar sobre els drets d'autor és precisament l'autor o els seus hereus. Es pot donar fins i tot el cas que es desconeixi qui és l'autor de les imatges que es conserven o que no es coneixi a qui s'han adquirit. Potser també, a vegades, les còpies, ni tan sols no són còpies directes, sinó simples reproduccions d'altres còpies o fotografies impreses. Davant d'aquesta situació, hom es planteja: què es pot fer amb les imatges? Es poden reproduir o cedir per publicar-les? La resposta seria que, com a propietaris o depositaris d'aquestes fotografies, el que es pot fer és tenir-ne la custòdia, facilitar-ne la consulta, però de cap manera no es poden fer actes de disposició en relació amb els drets de reproducció i distribució. Aquests drets corresponen en exclusiva als autors i als seus hereus.

Per altra banda, ens trobem que, quan hem de valorar el material fotogràfic que ens arriba al Museu, ens plantejem que la Llei de propietat intel·lectual contempla les fotografies des d'una doble consideració: en primer terme, com una obra fotogràfica; en segon terme, com a simples fotografies. La qualificació d'una fotografia com a obra fotogràfica i, com a conseqüència, la seva protecció mitjançant dret d'autor depèn essencialment de la seva originalitat. Aquest concepte, el d'originalitat, és indispensable perquè l'obra pugui ser protegida d'acord amb l'article 10 de la Llei de propietat intel·lectual: «Són objecte de propietat intel·lectual totes les creacions originals literàries, artístiques o científiques expressades per qualsevol mitjà o suport, tangible o intangible, actualment conegut o que s'inventi en un futur, establint un llistat: llibres, conferències, escrits, composicions musicals, obres dramàtiques, obres cinematogràfiques, escultures, dibuixos, plànols, maquetes, gràfics, mapes, obres fotogràfiques i programes d'ordinador». No depèn del seu nivell creatiu, ni de la seva perfecció tècnica, ni dels recursos econòmics emprats. L'originalitat ha d'apreciar-se sobretot en el reflex i la comunicació de la personalitat de l'autor mitjançant la selecció del motiu, enquadrament, perspectiva, il·luminació, elecció del procediment i dels recursos tècnics utilitzats per fer la fotografia.

Per contra, la mera fotografia és tota aquella que no constitueix una obra fotogràfica, amb manca d'originalitat. La seva protecció consisteix només en el dret exclusiu per autoritzar la reproducció, distribució i comunicació pública en els mateixos termes que una obra fotogràfica, però no comprèn els drets morals, amb una durada d'aquest dret de només 25 anys a comptar des del dia primer de gener de l'any següent a la data de realització de la fotografia. Cal dir que aquesta borrosa diferenciació i manca de precisió que ens ofereix la normativa vigent porta sovint a qualificar les fotografies des de la primera vessant.

Al principi he dit que la normativa actual no ofereix una extensa regulació pel que fa als museus i els drets d'autor. De fet, un dels únics moments en què es parla d'aquesta relació el trobem en l'article 37 de la Llei de propietat intel·lectual, que estableix que:

1. Es titulars dels drets d'autor no podran oposar-se a les reproduccions de les obres, quan aquelles es realitzin sense finalitat lucrativa pels museus, biblioteques, fonoteques, filmoteques, hemeroteques o arxius, de titularitat pública o integrades en institucions de caràcter cultural o científic, i la reproducció es realitzi exclusivament per a finalitats d'investigació. 2. Així mateix, els museus, arxius, biblioteques, hemeroteques, fonoteques o filmoteques de titularitat pública que pertanyin a entitats d'interès general de caràcter cultural, científic o educatiu sense ànim de lucre, a institucions docents integrades en el sistema educatiu espanyol, no necessitaran autorització dels titulars dels drets ni satisfaran cap remuneració pels préstecs que realitzin.

S'autoritza, per tant, a realitzar reproduccions de les imatges en les mateixes institucions, que, amb finalitats de conservació, poden fer còpies per a la seva consulta o fins i tot les poden digitalitzar per tal que els usuaris les puguin consultar més fàcilment. El que no es pot fer és posar les imatges a consulta mitjançant un sistema de xarxa, com ara Internet, sense l'autorització expressa dels diversos autors, a excepció de les obres que estiguin en domini públic. Aquesta situació estricta s'obre en part quan les reproduccions van destinades a un treball d'investigació, no d'altre tipus. En aquest cas no cal demanar permís a l'autor, si bé la institució ha de poder justificar que ha actuat amb aquesta finalitat.

□ EL COMODAT

Entès com la cessió d'ús de l'objecte sense transmissió de la propietat. El comodat és una figura utilitzada sovint en la dinàmica del nostre museu. Com a exemple, i en relació amb els drets d'explotació, tenim el contracte signat per a la regulació del comodat de la maqueta *Sorres X* i maqueta jaciment arqueològic *Culip VI* de Pau Ribé. Aquesta maqueta ofereix una recreació històrica i, darre de la seva construcció, hi ha un treball, per tant, de recerca, en què s'estableix que se cedeixen, gratuïtament i en exclusiva al Consorci Drassanes Reials i Museu Marítim de Barcelona, els drets d'explotació sobre els objectes esmentats referits a la seva reproducció, distribució,

comunicació i transformació, per a qualsevol país del món i qualsevol modalitat d'explotació, distribució, suport, format i mitjà, inclosos els audiovisuals, informàtics, multimèdia, telemàtics, etc., per una durada indefinida.

□ DOMINI PÚBLIC

Les obres en què ja ha transcorregut la durada dels drets d'autor entren ja dins del domini públic, amb la qual cosa aquestes creacions poden ser explotades per qualsevol persona, fins i tot en el supòsit que es tracti d'obres no divulgades prèviament, amb el límit del respecte a la seva autoria i a la integritat de l'obra. Per tant, no hi hauria cap títol que habilités el Museu a reclamar una exclusiva d'explotació i impedir a tercers no autoritzats la reproducció, comunicació pública o transformació d'obres de la seva col·lecció. Malgrat això, cal dir que no es podria aprofitar indegudament la reputació del Museu.

□ CESSIÓ D'OBRES DEL MMB PERQUÈ LES EXPOSIN TERCERS

Uns altres dels supòsits que es donen en el Museu és la cessió d'obres amb titularitat del Consorci, a altres Museus i institucions en règim també de comodtat. Un exemple és el cas del Museu de la Ciència i de la Tècnica de Catalunya, que en la seva exposició permanent té quatre models propietat del Consorci: un de bergantí goleta, un de navili, un de goleta de velatxo i un de bot. Amb aquest museu es va signar un contracte a través del qual, a més de regular les condicions de transport, assegurances, protecció, condicions ambientals, etc., se l'autoritza per a l'exposició pública d'aquestes peces, tot i que es delimita a unes àrees concretes de la seva exposició permanent. El contracte també preveu que hi haurà d'haver una menció especial que digui que es tracta de peces cedides en comodtat pel

CDRiMMB i que, en conseqüència, no es podran fer filmacions ni reproduccions sense el coneixement i l'autorització prèvia del Consorci.

■ CONTRACTACIÓ ADMINISTRATIVA

Un altre dels aspectes que ens trobem en relació amb la temàtica propietat intel·lectual-museu és la contractació administrativa. L'anterior Text Refós de la Llei de contractes de les administracions públiques (TRLCAP) preveia com a contractes de consultoria i assistència aquells que tinguessin com a objecte estudiar i elaborar informes, estudis, projectes, així com la direcció, supervisió d'obres i

sistemes organitzatius, la investigació i estudis per a la realització de qualsevol treball tècnic, l'assessorament per a la gestió de béns públics.... Per tant, ja ens trobàvem que la realització d'aquests estudis, informes, projectes... comportava uns drets d'autoria que calia regular.

L'article 20 de la nova Llei de contractes del sector públic (LCSP) 30/2007, de 30 d'octubre, regula, com a contracte privat, el

concertat per l'Administració Pública que tingui per objecte la creació i interpretació literària i artística. Per tant, en aquests casos serà necessari utilitzar la figura del contracte privat entre les parts per regular aquest tipus de relació. Cal dir que en la nova llei desapareix el contracte de consultoria i assistència.

En l'article 277, la nova llei estableix que «llevat que els plecs o en el contracte es disposi una altra cosa, els contractes de serveis que tinguin per objecte el desenvolupament i la posada a disposició de productes protegits per un dret de propietat intel·lectual o industrial portaran a més la cessió d'aquest dret a l'administració contractant». Per tant, es porta implícita aquesta cessió.

La casuística del Museu en matèria de contractació és molt àmplia. Ens trobem amb els supòsits de realització d'exposicions i, per tant, de confecció del guió expositiu, o també amb la contractació d'estudis d'una determinada temàtica, el guió explicatiu contingut a les audioguies, la realització del guió d'un audiovisual o la contractació d'un comissari d'exposició.

Els objectes d'aquests contractes són l'elaboració de la proposta general de continguts de l'exposició, el preguió i guió de l'exposició, el seguiment conjunt amb el Consorci del projecte executiu i del seu muntatge, en molts dels casos. En els mateixos plecs de clàusules administratives particulars i en els plecs de prescripcions tècniques que

recs d'informes i estudis sobre patrimoni marítim que conserva, estudia i difon el Consorci de les Drassanes Reials i Museu Marítim de Barcelona, a través d'un muntatge expositiu que posi en relleu el paper de la pesca en el litoral català, tot mostrant les característiques tècniques, històriques i socials de la pesca a Catalunya; estudis de les funcions militars de les Drassanes als segles XIX i XX; disseny del projecte de recerca en el camp de l'etnologia marítima, etc.

Un altre aspecte, dins la contractació, és el marxandatge, entès com la tècnica de màrqueting amb la qual un productor associa el seu producte amb la imatge, marca o obra per tal de fer-lo més atractiu al consumidor i per

regulen aquesta contractació i, posteriorment, en el contracte, s'hi introdueixen les clàusules corresponents de drets d'explotació d'aquest guió que confecciona el contractista. En aquestes clàusules l'adjudicatari del contracte cedeix tots els drets d'explotació del guió de l'exposició en qualsevol forma i, en especial, els drets de reproducció, distribució, comunicació pública i transformació, durant el període de durada de l'exposició i per tot l'àmbit mundial, d'acord amb la Llei de propietat intel·lectual, aprovada pel Reial decret legislatiu 1/1996, de 12 d'abril. D'altra banda, també cal regular el contingut del catàleg de l'exposició.

Un altre exemple foren les contractacions pels encàr-

tal de fer difusió de la seva imatge. Davant la gairebé inexistència de regulació concreta d'aquest aspecte, ens trobem que la via de regulació ha de ser la contractual: ens trobaríem en aquest cas davant de productes amb imatge del Museu, en relació directa amb la propietat intel·lectual. Es tracta, per tant, d'una altra vessant que cal regular.

■ PREMIS

El MMB convoca cada any el Premi de Recerca Josep Ricart i Giralt, que consisteix en la presentació de projectes de recerca en el camp de les ciències socials relacionades

amb el patrimoni i la cultura marítimes, amb una dotació econòmica que s'especifica cada any en les bases. Els participants han de redactar un projecte durant un període d'un any i finalment lliurar-lo al Consorci. Aquest projecte és examinat pel jurat. En la redacció de les bases d'aquesta convocatòria es regulen els drets de propietat intel·lectual sobre aquests treballs: «Els treballs són propietat del seu autor o autors. L'acceptació del premi implicarà la cessió al Consorci de les Drassanes Reials i Museu Marítim de Barcelona dels drets d'edició per un termini de dos anys i la cessió dels drets de propietat intel·lectual corresponents a la totalitat d'exemplars de la primera edició i en l'àmbit territorial de l'Estat espanyol. Un cop transcorre-

guts els dos anys, tots els drets restaran a lliure disposició de l'autor o autors, encara que l'edició no s'hagi realitzat. En cas que s'edités posteriorment, s'haurà de fer constar que el treball va rebre el Premi de Recerca Josep Ricart i Giralte del Museu Marítim de Barcelona.» És a dir, estem parlant del dret d'edició mitjançant el qual se cedeixen al Consorci el dret a reproduir aquest projecte, d'una banda, i la seva distribució referida a la primera edició i durant dos anys, de l'altra.

Un altre dels premis convocat pel Museu és el Premi Emerencià Roig i Raventós, per a treballs de recerca sobre temes marítimes, obert a estudiants de 1r i 2n de batxillerat o de cicles formatius d'ensenyament professional

equivalents que presentin un treball en el camp de les ciències socials relacionades amb el patrimoni i la cultura marítimes en l'àmbit de la costa catalana. Els treballs són propietat del seu autor. L'acceptació del premi implicarà la cessió al Consorci de les Drassanes Reials i Museu Marítim de Barcelona dels drets d'edició durant un termini de dos anys i la renúncia als drets patrimonials de propietat intel·lectual corresponents a la totalitat d'exemplars de la primera edició i en l'àmbit territorial de l'Estat espanyol. Un cop transcorreguts els dos anys, tots els drets restaran a lliure disposició de l'autor, encara que l'edició no s'hagi realitzat. En cas que s'edités posteriorment, s'haurà de fer constar que el treball va rebre el

Premi Emerencià Roig i Raventós de recerca per a estudiants de batxillerat.

Les bases del concurs de dibuixos inspirats en exposicions són un altre dels aspectes que preveuen els drets d'explotació. Així, els dibuixos guanyadors quedaran en propietat del Consorci de les Drassanes Reials i Museu Marítim de Barcelona. Els guanyadors de cadascuna de les categories cediran els drets de reproducció i comunicació, distribució i transformació pública en totes les seves modalitats, amb caràcter gratuït, en l'àmbit mundial i amb caràcter exclusiu, durant dos anys, fent-hi constar el nom de l'autor. Pel que fa als aspirants no guanyadors es concedeix un termini per recollir els treballs, passat el qual, es destrueixen.

■ REVISTES EDITADES PEL CONSORCI

El Consorci de les Drassanes Reials i Museu Marítim de Barcelona edita, des de fa anys, la revista *Drassana*, amb la finalitat de crear, transmetre i difondre la cultura i els coneixements científics, tècnics i professionals en el sector marítim.

És una publicació de tipus anual, i en l'elaboració dels seus continguts no només hi intervenen alguns membres del personal intern del Museu, provinents de les àrees de direcció tècnica, del centre de documentació marítima o de restauració, sinó que també hi intervenen col·laboradors externs, aliens al Museu, però que, amb la voluntat de difondre els seus coneixements, participen d'aquest projecte mitjançant els seus articles o fotografies. Tots aquests col·laboradors són, per tant, autors.

Pel que fa als primers, als col·laboradors interns, és a dir, als membres del personal del Museu, apareix aquí el dilema sobre si aquesta redacció d'articles forma part de la seves funcions pròpies, pertanyents al seu lloc de treball o, contràriament, s'hauria de tractar el personal de la institució com a personal aliè al museu. En el primer cas, ens trobaríem dins l'article 51 de la Llei de propietat intel·lectual, que regula la transmissió dels drets de l'autor assalariat i que respon a l'encàrrec fet des de la mateixa empresa: «1. La transmissió a l'empresari dels drets d'explotació de l'obra creada en virtut d'una relació laboral es regirà pel pactat en el contracte, i s'haurà de realitzar per escrit. 2. A manca de pacte escrit, es pressuposarà que els drets d'explotació han estat cedits en exclusiva a l'empresari i amb l'àmbit necessari per l'exercici de l'activitat habitual de l'empresari en el moment del lliurament de l'obra realitzada en virtut d'aquesta relació laboral...». En el segon cas, considerant el personal de la institució com a personal aliè, pel fet que la redacció d'aquests articles no es pot considerar com una funció pròpia establerta en la descripció de les funcions del seu llocs de treball, hem elaborat un document mitjançant el qual es feia aquesta cessió sobre els drets d'explotació pel articles escrits. Evidentment, ens trobem amb el mateix cas que el dels col·laboradors estrictament externs.

En relació amb les revistes editades pel Consorci, cal

citar també l'article 52 de la Llei de propietat intel·lectual sobre transmissió de drets per a publicacions periòdiques:

A manca de disposició en sentit contrari, els autors d'obres reproduïdes en publicacions periòdiques conserven el seu dret a explotar-les en qualsevol forma que no perjudiqui la normal publicació en què s'hagin inserit.

L'autor podrà disposar lliurement de la seva obra, si aquesta no es reproduïu en el termini d'un mes des del seu enviament o acceptació en les publicacions diàries o en el de sis mesos en les restants, a excepció de pacte en sentit contrari.

La remuneració de l'autor per les referides obres podrà consistir en un tant alçat.

L'article 51 de la Llei de propietat intel·lectual estableix, en defecte de pacte escrit, una transmissió presumpta dels drets d'explotació a l'empresari. El pacte exprés que regulés una cessió de drets de caràcter remunerat podria articular-se de la manera següent, a tall d'exemple:

«Ambdues parts han acordat regular les condicions d'explotació i registre dels dissenys elaborats pel treballador, de conformitat amb les següents

CLÀUSULES:

Primera- Drets de propietat intel·lectual i industrial.

El treballador cedeix en exclusiva a l'Empresa tots els drets i la propietat intel·lectual o industrial que puguin originar-se en connexió directa amb les funcions laborals objecte de la seva prestació laboral.

En particular, el treballador cedeix a l'empresa la totalitat dels drets d'explotació sobre les obres creades pel treballador durant la vigència del seu contracte laboral que siguin susceptibles de protecció en l'àmbit de la propietat intel·lectual, incloent-hi els drets de repro-

ducció, distribució, comunicació i transformació pública d'aquestes obres.

Únicament s'exceptuen de la cessió els drets morals d'autor declarats irrenunciables pel l'article 14 del RDL 1/1996, de 12 d'abril, pel qual s'aprova el Text Refós de la Llei de propietat intel·lectual, i aquells drets d'explotació que l'empresa li reconegui expressament per escrit.

Segona- Durada i àmbit de la cessió.

La cessió a favor de l'empresa dels drets d'explotació dels dissenys realitzats pel treballador dins la relació laboral existent entre les parts comprèn l'explotació en exclusiva dels dissenys realitzats, i els drets d'explotació s'estenen a qualsevol àmbit territorial, dins i fora de l'espanyol. Els drets d'explotació dels dissenys cedits a l'empresa duraran tota la vida de l'autor, fins a setanta anys després de la seva mort o declaració de mort, de conformitat amb l'article 26 del RDL 1/1996, de 12 d'abril pel qual s'aprova el Text Refós de la Llei de propietat intel·lectual.

Tercera- Remuneració

El treballador reconeix que el salari que percep com a contraprestació pels serveis prestats en virtut del seu

contracte laboral preveu la cessió dels drets de propietat intel·lectual abans referits i és adequat la naturalesa de les obres aquí previstes, sense que pugui reclamar cap quantitat per aquest concepte.»

En una vessant diferent, en aquests darrers temps, el Consorci ha signat un conveni de col·laboració amb el Consorci de Biblioteques Universitàries de Catalunya (CBUC) per tal d'incloure els sumaris i els articles a text complet de la revista *Drassana* al dipòsit RACO (Revistes Catalanes amb Accés Obert) i mitjançant el qual el Consorci cedeix als promotors del dipòsit els drets que com a editor li corresponen en matèria de reproducció i comunicació pública dels números de la revista ja publicats o a publicar en el futur, a fi i efecte de la seva difusió per mitjà de l'esmentat dipòsit i de la preservació dels seus continguts. Per tal de poder posar en pràctica aquest projecte, estem treballant per demanar el consentiment als autors dels articles i fotografies mitjançant un document on es produeix aquesta cessió.

Per tant, amb aquests col·laboradors se signa en el moment de la realització de l'article un contracte que regula aquesta cessió. A causa del conveni signat, també ha estat necessari realitzar un altre document que regulés aquesta cessió per tal d'introduir-la en el dipòsit de revistes.

